

- глобальні;
- традиційні;
- модернізовані;
- демократичні;
- авторитарні;
- тоталітарні.

Типологія політичних систем за Ж. Блонделем:

- ліберальні демократії;
- радикально-авторитарні (комуністичні) системи;
- традиційні (збереження наявних соціальних відносин);
- популістські (властиві країнам третього світу);
- авторитарно-консервативні.

Типологія політичних систем за Г. Алмондом:

- англо-американська (характерні риси – прагматизм, раціоналізм, основні цінності – свобода особистості, індивідуалізм, добробут, безпека);
- континентально-європейська (взаємодія політичних субкультур із модернізованими інститутами);
- доіндустріальна, або частково індустріальну, (передбачає поєднання різних політичних культур і відсутність чіткого поділу владних повноважень);
- тоталітарна (концентрація влади в руках бюрократичного апарату, монополія правлячої партії, заідеологізованість).

Тема 7. Політична влада

Будь-яка система має системоутворюючий компонент. Для політичної системи ним є політична влада. Вона інтегрує всі елементи системи, навколо неї точиться політична боротьба, вона – джерело соціального управління, яке, в свою чергу, є засобом здійснення влади. Отже, влада є необхідним регулятором життєдіяльності суспільства, його розвитку та єдності.

7.1. Влада як явище суспільного життя

ВЛАДА – вплив однієї частини суспільства (індивіда, групи, організації тощо) на поведінку іншої у бажаному для себе напрямі.

СУБ'ЄКТИ І ОБ'ЄКТИ ВЛАДИ – сторону з переважним впливом доцільно називати суб'єктом, а сторону, яка цього впливу зазнає, – об'єктом владного відношення. Суб'єктами влади можуть бути індивіди, соціальні групи, організації тощо. Влада не є властивістю не тільки об'єкта, а й суб'єкта. Вона виступає саме як відношення між ними і не існує як без суб'єкта, так і без об'єкта.

ПРИЧИНИ ВЛАДНИХ ВІДНОСИН. Існують різні підходи до пояснення причин владних відносин:

Біологічний підхід – визнає владу притаманною біологічній природі людини. А оскільки біологічна природа людини і тварин є спільною, то визнається наявність владних відносин не тільки в суспільстві, а й у тваринному світі. Арістотель розглядав владу в суспільстві як продовження влади в природі. Однак, відносини в суспільстві мають свідомий характер, тоді як у тваринному світі вони зумовлюються інстинктами і рефлексами.

Психологічний підхід – розглядає владу крізь призму міжособистісних стосунків, де більш сильна особистість домінує над слабшими, нав'язуючи останнім свою волю. Особливу увагу прихильники психологічного підходу приділяють аналізу поведінки суб'єктів політичних відносин.

Антропологічний підхід (від грецьк. *anthropos* – людина) – пов'язує поняття політичної влади, а отже, й політики з суспільною природою людини і поширює його на всі соціальні, в тому числі й докласові, утворення. Прихильники цього підходу доводять наявність політичної влади на всіх етапах розвитку суспільства.

Політологічний підхід – на відміну від антропологічного ґрунтується на органічному зв'язку влади й політики, пов'язує їх існування лише з певними етапами суспільного розвитку, для яких характерною є наявність спеціальних суспільних інститутів здійснення влади, насамперед держави.

Оскільки влада є суто суспільним відношенням, у якому задіяні наділені свідомістю і волею люди, а переважний вплив одних людей на інших є вольовим відношенням між ними, то *влада може бути визначена як вольове відношення між людьми, тобто таке відношення, за якого одні люди можуть нав'язувати свою волю іншим.*

Як вольове відношення влада існує в потенціальній і реальній формах. Потенціальною є влада, що не виявила себе. Вона не менш істотна, ніж реалізована влада.

Нав'язування одними людьми своєї волі іншим може здійснюватись із використанням різних засобів – **примусу, права, авторитету** тощо.

ВИДИ ВЛАДИ – залежно від засобів здійснення влади розрізняються різні її види – економічна, соціальна, політична, духовна, сімейна тощо (рис. 4.1).

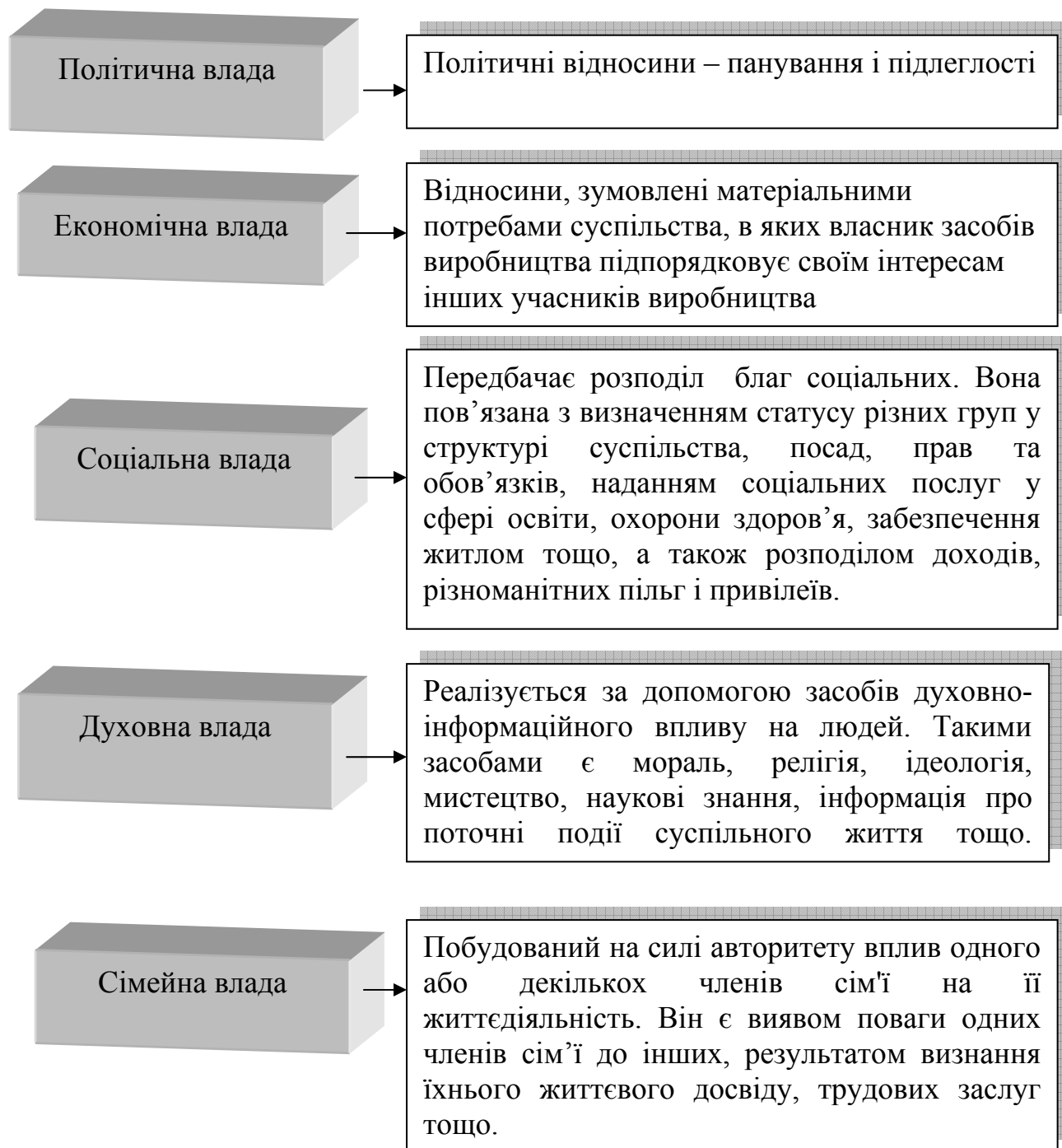

Рис. 7.1. Види влади

7.2. Феномен політичної влади

ПОЛІТИЧНА ВЛАДА – це реальна здатність класу (групи, індивіда) проводити свою волю стосовно інших за допомогою правових і політичних норм. Вона є найважливішим видом влади в суспільстві.

Якщо економічну владу умовно можна назвати “владою грошей”, духовну – “владою моралі”, сімейну – “владою авторитету”, то політичну владу – “владою права”. Це зовсім не означає, що політична влада скрізь і завжди здійснюється за допомогою права, однак право є головним засобом її реалізації. Дотримання й виконання норм права забезпечується шляхом як переконання, так і державного примусу.

Характерні ознаки і джерела влади показано на рис. 7.2.

КОНЦЕПЦІЇ ПОЛІТИЧНОЇ ВЛАДИ – основними є: телеологічна, реляціоністська, системна, біхевіористська, психологічна.

Телеологічна концепція (від грец. *telos, teleos* – мета, результат, кінець) влади характеризує її як здатність досягнення поставлених цілей, одержання намічених результатів. При цьому владу розуміють досить широко – не тільки як стосунки між людьми, а й як взаємодію людини з довкіллям. У межах телеологічної концепції йдеться не тільки про владу людини над людиною, а й про владу людини над природою. Ця концепція наголошує на цілеспрямованому характері влади, проте тлумачить її занадто широко, включаючи в систему владних відносин і природу.

Реляціоністська концепція (від франц. *relation* – відношення, зв'язок) влади розглядає її як відношення між двома партнерами, коли один із них – суб'єкт – справляє визначальний вплив на іншого – об'єкт. Суб'єктом і об'єктом можуть виступати як окремі індивіди, так і різноманітні групи та організації. Влада – це взаємодія суб'єкта і об'єкта, яка виявляється в тому, що суб'єкт контролює об'єкт за допомогою певних засобів. Такі відносини є конфліктними і складають суть політики.

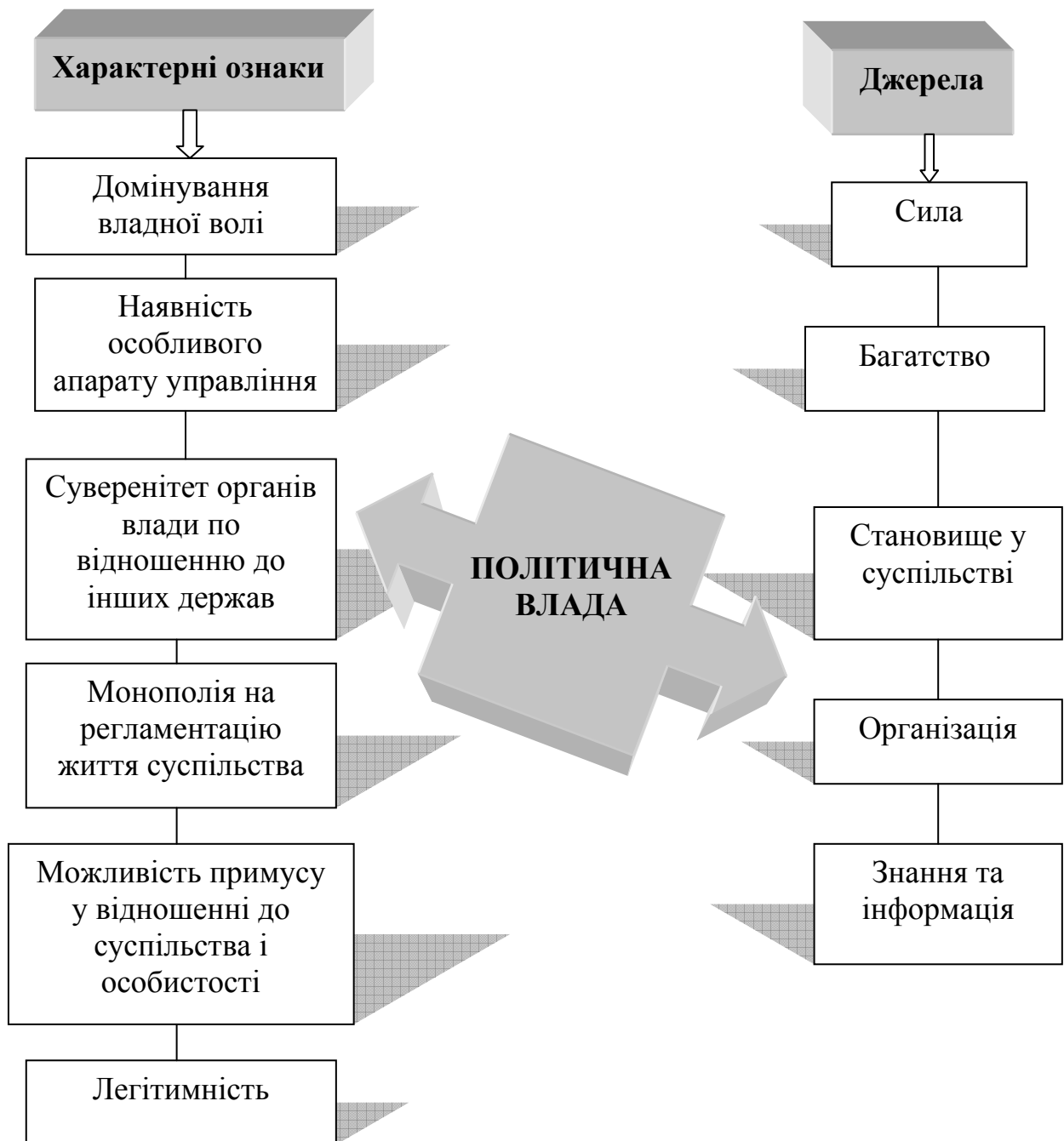

Рис. 7.2. Характерні ознаки і джерела влади

Існують три основні різновиди реляціоністської концепції влади: *спротиву*, яка розглядає владні відносини як такі, за яких суб'єкт долає спротив об'єкта;

обміну ресурсами, яка виходить із нерівномірності розподілу ресурсів у суспільстві і трактує владу як таке відношення, коли суб'єкт нав'язує свою волю об'єкту в обмін на надання останньому певних ресурсів.

розподілу сфер впливу – має на меті пом'якшення недемократичного характеру владних відносин як панування і

підкорення. За цією концепцією владні відносини в кожному окремому випадку є пануванням – підкоренням.

На базі цієї концепції визначаються шляхи, методи й засоби впливу на суспільство з метою досягнення соціальної злагоди і забезпечення політичної стабільності.

Системна концепція влади розглядає владу як системоутворююче відношення в політичній системі суспільства. Влада, що в політичній системі виступає як політична влада, з'єднує всі елементи системи в єдине ціле. Влада з'єднує всі елементи політичної системи таким чином, щоб це сприяло збалансованому стану як самої системи, так і суспільства в цілому.

Біхевіористська концепція (від англ. *behaviour* – поведінка) розглядає владу як особливий тип поведінки, за якої одні люди командує, а інші підкоряються. Тому цю концепцію називають ще поведінковою. Вона розглядає владу як відношення панування і підкорення, однак головну увагу зосереджує на особливостях людей, мотивах їхньої поведінки в боротьбі за владу.

Психологічна концепція – пояснює владні відносини психологічними мотивами. В одних випадках постулюється воля до влади як її джерело, в інших – прагнення людини до влади, особливо володіння владою, пов'язуються з необхідністю суб'єктивної компенсації нею притаманних їй фізичних чи духовних вад. Деякі дослідники психологічні основи волі до влади шукають у підсвідомих мотивах, у тому числі сексуальних. Існують також інші концепції влади – інструменталістська, структуралістська, функціональна, конфліктологічна тощо. Кожна з них розкриває якусь особливість чи сторону влади.

ФУНКЦІЇ ПОЛІТИЧНОЇ ВЛАДИ – збігаються з функціями політики, найважливішим засобом здійснення якої є влада, а в кінцевому підсумку – з функціями різних політичних інститутів.

Керівництво та управління суспільством у цілому та його складовими. Політична влада розробляє стратегію і тактику управління суспільством. Розробляється конкретна політика щодо різних соціальних спільностей, політика забезпечення влади ресурсами, ставлення до політичної опозиції тощо.

Оптимізація політичної системи відповідно до цілей і завдань правлячих сил. Ті сили, які оволодівають політичною владою, прагнуть змінити політичну систему відповідно до проголошуваних ними цілей і

завдань. Однак при цьому вони мусять зважати на інтереси й потреби інших політичних сил, щоб не дестабілізувати обстановку в країні, уникати загострення політичного й соціального протистояння.

Забезпечення політичної стабільності – виконати таку функцію у кінцевому підсумку прагне будь-яка політична влада, оскільки стабільність є основою її існування.

ОСОБЛИВОСТІ ПОЛІТИЧНОЇ ВЛАДИ – верховенство, публічність, моноцентричність, легальність, кумулятивність.

Верховенство політичної влади полягає в обов'язковості її рішень для інших видів влади, суспільства в цілому. Вона може обмежити вплив інших видів влади, наприклад економічної чи духовно-інформаційної, або й узагалі припинити функціонування окремих їхніх суб'єктів.

Публічність (від лат. *publicus* – суспільний, народний) політичної влади означає її суспільний, безособовий і відкритий характер. На відміну від існуючої в невеликих групах приватної особистої влади, наприклад сімейної, політична влада реалізується від імені і в межах усього суспільства і звертається за допомогою права до всіх його членів.

Моноцентричність політичної влади проявляється в наявності єдиного центру прийняття рішень, які стосуються всього суспільства. Таким центром є держава, її вищі органи. На відміну від політичної влади інші види влади (економічна, соціальна, духовно-інформаційна) є поліцентричними, вони здійснюються багатьма незалежними один від одного центрами – підприємствами, соціальними фондами, засобами масової інформації тощо.

Легальність політичної влади означає її законність, зокрема щодо існування самої влади та застосування нею примусу.

Кумулятивність – (від лат. *cumulatio* – скупчення). Виявом кумуляції є кумулятивний ефект. Стосовно влади кумулятивний ефект проявляється у зростаючому нагромадженні влади та значному посиленні її впливу в результаті взаємодії різних видів і ресурсів влади.

РЕСУРСИ ПОЛІТИЧНОЇ ВЛАДИ – засоби здійснення. Сукупність усіх можливих і фактично використовуваних ресурсів владарювання є *потенціалом влади*.

Врахування ресурсів владарювання і ресурсів спротиву владній волі дає можливість визначити *силу влади*.

Різновид ресурсів влади подано на рис. 7.3.

Рис. 7.3. Різновид ресурсів влади

МЕХАНІЗМ ЗДІЙСНЕННЯ ПОЛІТИЧНОЇ ВЛАДИ. Використання ресурсів влади перетворює її з можливої на дійсну, яка може виявлятися в таких формах, як панування, керівництво, управління, контроль (рис. 7.4).

Рис. 7.4. Механізм здійснення політичної влади

Процес здійснення влади у зазначених формах упорядковується й регулюється за допомогою спеціального механізму влади – *системи організацій та норм їх влаштування й діяльності*.

В суспільстві механізмом влади виступають державні органи, право, політична система в цілому. Кожний із інститутів цієї системи притаманними йому засобами у відповідних формах бере участь у здійсненні політичної влади, прийнятті рішень з питань внутрішньої і зовнішньої політики. Разом з тим, конкретно влада втілюється через механізм владних відносин.

МЕХАНІЗМ ВЛАДНИХ ВІДНОСИН – це конкретні опосередковані чи прямі дії суб'єкта стосовно об'єкта влади. Польський політолог Єжи Вятр запропонував таку його структуру:

- наявність не менше двох партнерів влади;
- наказ того, хто здійснює владу;
- обов'язкове підкорення тому, хто здійснює владу;
- соціальні норми, які говорять про те, що той, хто віддає наказ, має на це право (правове забезпечення).

Політична влада здійснюється не тільки державою, а й іншими політичними інститутами – політичними партіями, громадсько-політичними організаціями, органами місцевого самоврядування. Відповідно можна виокремити *владу політичних партій, громадських організацій, органів місцевого самоврядування* як форми політичної влади. На відміну від державної влади, яка має загальний характер і поширюється на всю територію країни й суспільство в цілому, влада політичних партій і громадських організацій здійснюється лише в межах цих партій та організацій.

Вона ґрунтується як на правових нормах, установлених державою, так і на політичних нормах, які не є правовими і діють лише в межах політичних партій і громадських організацій. Такі норми закріплюються у статутах партій і громадських організацій і стосуються визначення прав та обов'язків їх членів, внутрішньопартійної діяльності тощо.

ЛЕГІТИМНІСТЬ ПОЛІТИЧНОЇ ВЛАДИ – (від лат. Legitimus – законний, правомірний) – здатність політичної влади досягти суспільного визнання, виправдання обраного політичного курсу.

Найвідомішою є типологія легітимності М. Вебера, який виокремив три основних типи легітимності політичного панування: традиційний, харизматичний і раціонально-легальний.

Традиційний тип легітимності влади ґрунтується на авторитеті традицій і звичаїв. Влада цього типу встановлюється відповідно до традицій і звичаїв і ними ж обмежується. Підвладні сприймають владу як належну тому, що так було завжди, вони звикли підкорятися владі й вірять у непорушність і священність здавна існуючих порядків.

Харизматичний тип легітимності політичного панування ґрунтується на вірі підвладних у незвичайні якості і здібності, винятковість правителя. Такий тип притаманний суспільствам з невисоким рівнем розвитку демократії і політичної культури його членів. При цьому свідомо культивується велич самої особи керівника, авторитет якого освячує владні структури, сприяє визнанню влади населенням.

Раціонально-легальний тип легітимності політичного панування базується на переконанні підвладних у законності (легальності) й доцільності (раціональності) встановлених порядків та існуючої влади. За цього типу легітимності органи влади та їхні керівники обираються через демократичні процедури й відповідальні перед виборцями, правлять не видатні особистості, а закони, на основі яких діють органи влади й посадові особи. Оскільки він ґрунтується на довірі громадян до держави як політичного інституту, то називається ще інституціональним, на відміну від персоналізованого типу легітимності, пов'язаного з довірою до осіб керівників.

ПРИНЦИП РОЗПОДІЛУ ВЛАДИ – система організації і функціонування державної влади, в якій функції законодавчої, виконавчої і судової влади здійснюються різними державними органами. Ідея поділу влади висувалася ще античними (Аристотель, Полібій) та середньовічними (Марсилій Падуанський) філософами.

Маючи глибоке історичне коріння, самостійна і цілісна доктрина розподілу влади сформувалась у період буржуазних революцій XVII–XVIII ст. у двох версіях, які розрізняють за критерієм подільності або неподільності народного суверенітету. Ідеологами першої стали Дж. Локк і Ш.-Л. Монтеск'є, а другої – Ж. Ж. Руссо.

Дж. Локк. Сенс його концепції полягав у обґрунтуванні компромісу між буржуазією і дворянством, змушених через рівновагу сил, що склалася на той період в Англії, співпрацювати між собою. Дж. Локк розрізняє три влади: законодавчу, виконавчу і союзну. Вони здійснюють специфічні функції – створення законів для загального добра, їх виконання і зовнішні відносини. Законодавча влада як

вираження волі народу (вищих станів), повинна бути відокремленою від решти влади та зосередженою у парламенті, що вибирається. Виконавча і союзна влада різні, але щоб уникнути неузгодженості, довіряються монархові. Влада останнього не абсолютна, проте у надзвичайних випадках монарх володіє особливими прерогативами. Судова влада за Локком не відокремлюється: вона є частиною виконавчої; при цьому наголошується, що народ (блок буржуазії та дворянства) повинен брати участь у здійсненні правосуддя. Дж. Локк піднявся до теоретичного узагальнення інтересів буржуазії, усвідомлення яких дало їй можливість об'єднати власні сили та перемогти абсолютизм, хоча б і на основі компромісу з новим обуржуазненим дворянством.

Ш.-Л. Монтеск'є запропонував дещо інше трактування. В умовах жорсткішого протистояння між королівською владою, аристократією та буржуазією у Франції, ніж в Англії, ідеї Монтеск'є були спрямовані на те, щоб перешкодити верховній владі зосередитись у руках одного класу. В обґрунтуванні класового компромісу між ворогуючими групами з урахуванням реального співвідношення їх сил у Франції всередині XVIII ст. і полягає суть доктрини Ш.-Л. Монтеск'є.

На відміну від Локка, який трактував розподіл влади як співробітництво і взаємодію на основі превалювання законодавчої влади, французький мислитель наголошував на необхідності повної рівноваги, незалежності і навіть відокремлення гілок влади (що не означало їх необмеженості). При цьому жодна влада не повинна була втручатися в компетенцію іншої, але всі мали право контролювати і стримувати одна одну, не допускаючи зловживань.

Монтеск'є розумів, що жорсткість конструкції не залишає можливості для створення механізму розв'язування колізій, але вважав, що так званий необхідний рух речей зумовлює гілки влади діяти узгоджено. Проте ефективний механізм “стримувань і противаг” був насправді створений пізніше – у США.

Доктрина Локка – Монтеск'є в умовах переходу від феодального до буржуазно-демократичного суспільства дала можливість буржуазії:

а) обґрунтувати власний прихід до політичної влади з найменшим обмеженням станових привілеїв аристократії;

б) у загальній течії назрілих політичних реформ домогтися, щоб державне управління здійснювалось відповідно до законів, встановлених виборними органами;

в) проголосити основні політичні права та свободи і водночас не допустити безконтрольного впливу широких народних мас на державні справи.

Ж. Ж. Руссо заперечував прагнення Ш.-Л. Монтеск'є зберегти королівську владу, хоч і обмежену, проте незалежну від парламенту, яка перешкоджала б вторгненню низів у політичне життя. В ідеї Монтеск'є він вбачав небажані крайнощі, оскільки протиставлення і відокремлення гілок влади спричиняють їх ворожнечу, дають силу приватним впливам і навіть призводять до роздроблення самої держави.

Водночас Руссо визнавав необхідність розмежування компетенцій органів державної влади. При цьому законодавча влада тісно з'єднується зі суверенітетом. Це – воля народу. Вона суверенна і тому повинна регулювати питання загального характеру. Для запобігання впливу приватних інтересів на суспільні справи необхідно, щоб перетворенням закону як загального правила в акти індивідуального характеру займалась особлива (виконавча) влада. Ця влада встановлюється рішенням суверена і тому виступає тільки як керівник, котрого контролює законодавець. Ж. Ж. Руссо виходить з того, що рівновага усіх сфер влади у державі, їх узгоджена діяльність повинні забезпечуватись не їх протиставленням, не за допомогою “стримувань і противаг”, а завдяки законодавчій владі, яка втілює неподільний суверенітет народу.

У подіях французької революції буржуазія, щоб досягти влади, спочатку використала модель Руссо, а згодом – Монтеск'є. Зміцнивши економічне і політичне становище, французька буржуазія усунула феодальну знать не тільки від законодавчої, а й від виконавчої влади. Внаслідок цього питання про розподіл державної влади між буржуазією й аристократією було зняте і вістря доктрини було звернене проти некомпетентного і неконтрольованого впливу мас на управління державою.

Уперше система розподілу влад законодавче закріплена в Конституції США (1787). Зафіксована вона була і в Конституції Української козацької республіки в 1710 р. (Конституція гетьмана П. Орлика). Принцип поділу влади вже закріплений у більшості конституцій країн світу. Утвердився він і в Україні.

Поділ державної влади є необхідною умовою демократичного політичного режиму. Разом з тим, практика знає політичні системи, які функціонують в умовах *єдності влади*. У цих системах влада (переважно виконавча) зосереджена в одних руках (політичної партії,

воєнної еліти тощо) і підпорядковує собі всі інші гілки, які діють формально. Це можливо за тоталітарних або жорстких авторитарних режимів (фашистські, напівфашистські, воєнні диктатури, абсолютні деспотичні монархії тощо). Комуністична ідеологія відкидала поділ влади, обґрунтовуючи принцип її єдності, відповідно до якого право на здійснення якої-небудь державної функції є похідним від представницької влади. Практична реалізація принципу єдності влади призвела до зосередження всієї повноти державної влади в руках апарату комуністичної партії і небачених зловживань владою. У президентській республіці поділ влади характеризується як “жорсткий”. Це пов’язано із формальною ізольованістю кожної з її гілок і відсутністю між ними тісних функціональних відносин.

За парламентарних форм правління поділ влади носить інший характер: різниця між законодавчою й виконавчою владою не має суттєвого значення, оскільки тією й іншою володіє партія парламентської більшості, лідер якої одночасно керує урядом і контролює цю більшість. Реальний поділ державної влади тут відбувається всередині парламенту між сформованим партією чи коаліцією партій парламентської більшості урядом та опозицією.

Відокремленість судової гілки в системі поділу державної влади проявляється у принципах незалежності судів і суддів та підпорядкування їх лише конституції і законам, безстроковості (довічності) обрання або призначення судців та їх недоторканності. Формування суддівського корпусу відбувається з участю вищих органів законодавчої і виконавчої влади.

Поділ влади сам по собі не є гарантією демократії: за незбалансованої системи стримувань і противаг жорсткий поділ влади може спричинити протистояння гілок влади. Особливої гостроти протистояння законодавчої та очолюваної главою держави виконавчої гілок влади набуває за президентської та змішаної форм республіканського правління у періоди так званого розділеного правління, коли президент і парламентська більшість представляють різні партійно-політичні сили. Таке протистояння доходить до відкритої збройної конфронтації, як це сталося, наприклад, у 1993 р. в Росії.

7.3. Державна влада як вища форма політичної влади

ДЕРЖАВНА ВЛАДА – найважливіша форма політичної влади, її концентроване ядро, яка має класовий характер, спирається на спеціальний апарат примусу й наділена монополієм правом видавати закони та інші розпорядження, обов'язкові для всього населення.

Поняття влади державної є значно вужчим від поняття політичної влади.

СПЕЦИФІКА ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ:

– державна влада виникла пізніше за політичну (яка виникла ще в додержавну добу).

– будь-яка державна влада – завжди політична, хоча не кожна політична влада є владою державною (наприклад, влада партій, рухів, громадських організацій).

– тільки вона володіє монополією на примус, правом видавати закони тощо (та державна влада не обов'язково застосовує примус для виконання її настанов, а може домагатися своїх цілей також іншими засобами – економічними, соціальними, ідеологічними тощо).

– державна влада поділяється на законодавчу, виконавчу й судову і здійснюється за допомогою спеціального апарату;

– поширюється на всю територію країни;

– функціонує за *політико-територіальним принципом*: вона не визнає ніяких родових відмінностей, а закріплює населення за певною географічною територією і перетворює його у своїх підданих (монархія) або у своїх громадян (республіка);

– державна влада – *суверенна*, тобто верховна, самостійна, повна і неподільна в межах державних кордонів та незалежна і рівноправна в зовнішніх зносинах.

ФУНКЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ:

– вироблення стратегії управління державою;

– розробка та прийняття докладних рішень з основних напрямків розвитку держави;

– оперативне управління та регулювання суспільними процесами;

– контроль за найважливішими параметрами стабільності та спрямованості розвитку суспільства.

АКСІОМИ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ – їх сформулював російський політичний мислитель Іван Ільїн (1882–1954):

1. *Державна влада не може належати нікому, крім тих, хто має правове повноваження. Правосвідомість вимагає, щоб влада сприймалась не як сила, яка породжує право, а як правочинне повноваження. Право народжується не від сили, а тільки від права і завжди від природного права. Влада, яка не має правової санкції, не має й правового виміру.*

2. *Державна влада в межах кожного політичного союзу повинна бути одна. Вона – єдине організоване волевиявлення, яке впливає з єдності права. В кожному політичному союзі державна влада, незважаючи на принцип її поділу, за своєю суттю і метою єдина. Наявність двох державних влад свідчить про існування двох політичних союзів.*

3. *Влада має здійснюватися людьми, які відповідають високому етичному й політичному цензу. Влада без авторитету гірша, ніж явне безвладдя. Народ, який принципово заперечує правління кращих, є ганебним натовпом, а демагоги – його провідниками.*

4. *Політична програма володарюючих може передбачати лише заходи, які мають загальний інтерес. Адже державна влада покликана утверджувати природне право, а воно збігається із загальними інтересами народу і кожного громадянина.*

5. *Політична програма влади має охоплювати заходи і реформи, які реально можна втілити в життя. Неприпустимо вдаватися до утопічних, нездійснених програмних накреслень.*

6. *Державна влада принципово пов'язана розподільчою справедливістю. Однак влада має право і зобов'язана відступати від неї тоді, коли цього вимагає національно-духовне буття народу.*

Практика політичного життя засвідчує, що ігнорування цих аксіом призводить до кризи державної влади, дестабілізації суспільства, конфліктних ситуацій, які можуть переростати навіть у громадянську війну.

СТІЙКІ РИСИ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ відображені на рис. 7.5.

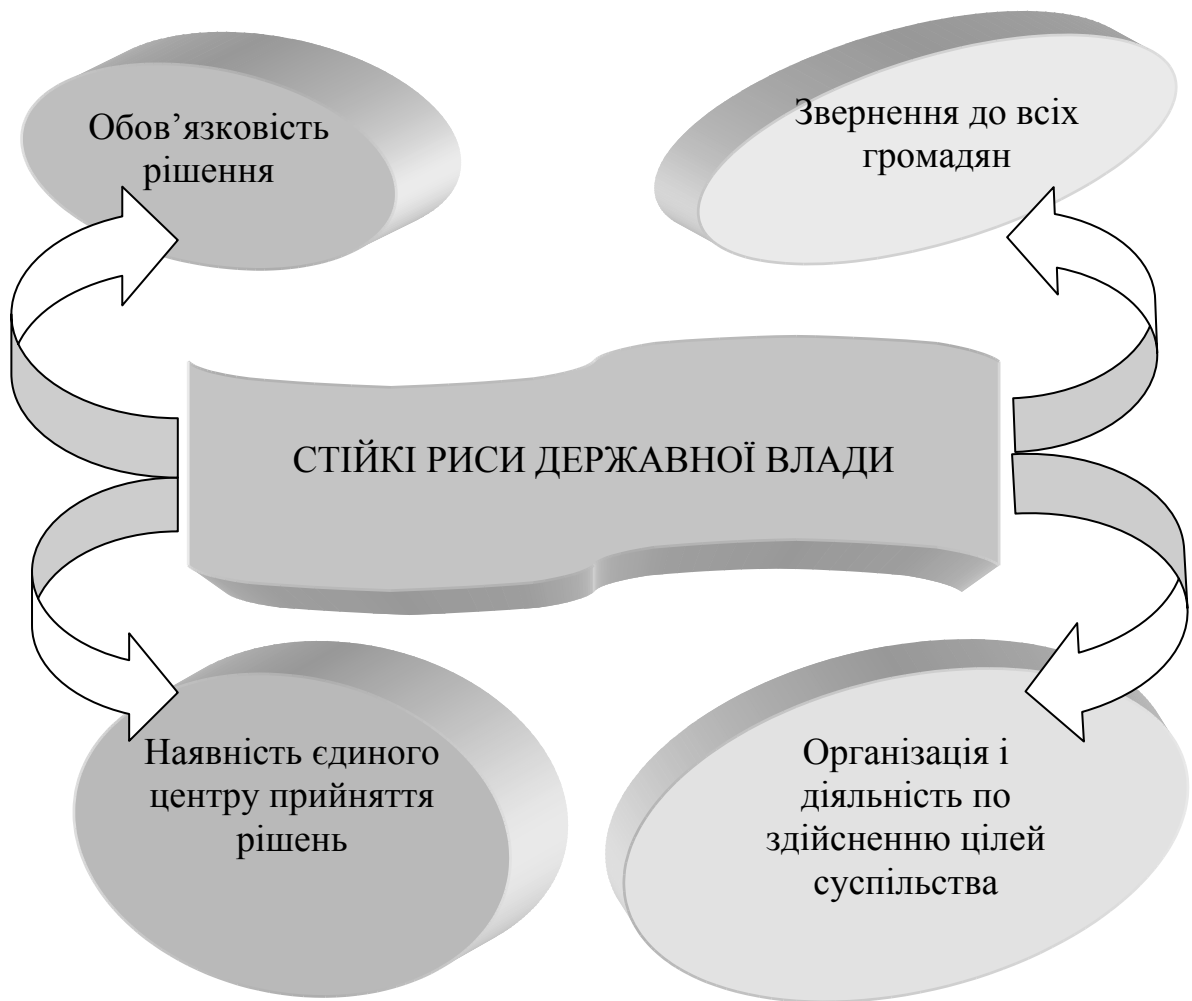

Рис. 7.5. Стійкі риси державної влади

7.4. Політичні режими як способи реалізації політичної влади

ПОЛІТИЧНИЙ РЕЖИМ – система методів і засобів здійснення політичної (державної) влади, що визначають характер політичного життя в країні, рівень політичної свободи.

Поняття “політичний режим” охоплює порядок формування представницьких установ, становище та умови діяльності політичних партій, правовий статус особистості права та обов'язки громадян, порядок функціонування каральних і правоохоронних органів, співвідношення й регламентацію дозволеного та забороненого.